

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

в.о. декана
факультету культури і мистецтв

доц. Гарбузюк М. В.

«04» листопада 2021 р.

РЕГІОНАЛЬНЕ КРАЄЗНАВСТВО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до практичних занять і самостійної роботи
для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»**

Львів 2021

Розробники:

М. В. Максимчук, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри соціокультурного менеджменту;

Н. Р. Данилиха, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціокультурного менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка

Рецензенти:

Л. Б. Сирота, кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціокультурного менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка;

Н. М. Попадинець, доктор економічних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»

Методичні рекомендації схвалено

Вченою радою факультету культури і мистецтв,
протокол № 3 від «3» листопада 2021 р.

Голова Вченої ради доц. Гарбузюк М. В.

Методичні рекомендації розглянуто на засіданні
Науково-методичної ради факультету культури і мистецтв
протокол № 1 від «2» листопада 2021 р.

Голова ради доц. Гарбузюк М. В.

Методичні рекомендації розглянуто на засіданні
кафедри соціокультурного менеджменту,
протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри доц. Белінська Л. С.

Регіональне красзнавство : методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» / розроб. М. В. Максимчук, Н. Р. Данилиха. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 28 с.

© М. В. Максимчук, Н. Р. Данилиха, 2021

© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Методичні рекомендації до роботи студентів на практичних заняттях	6
Зміст практичних занять.....	8
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів	14
Завдання для самостійної роботи студентів.....	19
Рекомендована література.....	24

ВСТУП

Наприкінці ХХ та на початку ХХІ століття спостерігаємо бурхливий розвиток регіонального краєзнавчого руху в Україні. На сьогодні розвиток локального і регіонального краєзнавства є дуже важливим процесом з точки зору становлення та структурування національної самосвідомості, виховання почуттів патріотизму, як основи культурно-генетичного коду української нації. А тому вивчення дисципліни «Регіональне краєзнавство», зокрема краєзнавчих знань минулого та теперішнього регіонів України, їх природи, історії, етнографії, видатних діячів з метою відродження інтересу до історичного та соціокультурного спадку кожного краю, є обов'язковим для сучасного менеджера соціокультурної діяльності.

Навчальний курс «Регіональне краєзнавство» належить до нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки і вивчається студентами денної форми навчання на 4-му курсі у 7-му та 8-му семестрах, а також студентами заочної форми навчання на 3-му та 4-му курсі у 6-му, 7-му та 8-му семестрах.

Мета курсу – на основі використання найновіших здобутків сучасного краєзнавства та інших галузей знань сформуванню у студентів системні знання наукових основ регіонального краєзнавства та глибоке розуміння теоретичних засад і практичних аспектів розвитку цього напрямку діяльності у сфері культури, а також оволодіння майбутніми фахівцями навичками самостійної роботи й використання методів, прийомів і технологій краєзнавства у соціокультурній діяльності.

Цілями курсу є: набуття студентами знань з теоретичних та методологічних основ регіонального краєзнавства, опанування концептуальних положень з краєзнавчої роботи та управління об'єктами соціокультурної сфери в умовах ринку; формування в студентів уявлень щодо сутності, функцій та особливостей регіонального краєзнавства, моделювання процесів краєзнавчої діяльності; оволодіння студентами технологією сучасного краєзнавства і формування мотиваційних умов використання її на практиці; набуття студентами навичок аналізу регіональних особливостей у соціально-культурній сфері та управління процесами надання культурних послуг в умовах ринку; опанування студентами практичного досвіду використання краєзнавства на основі ознайомлення зі специфікою й здобутками краєзнавчої діяльності у різних складових соціокультурної сфери.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у результаті вивчення навчальної дисципліни «Регіональне краєзнавство» студенти повинні набути **компетентностей:**

загальних:

ЗК18. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахових:

ФК3. Здатність визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку.

Програмними результатами навчання на курсі, відповідно до Освітньо-професійної програми 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є:

ПРН14. Оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень.

Для засвоєння змісту дисципліни використовуються такі види занять: лекції та практичні заняття. Програмою також передбачено різні форми самостійної роботи студентів (опрацювання першоджерел, підготовка письмових й усних повідомлень та презентацій тощо).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Відповідно до пункту 4.5 Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка від 21 червня 2018 року практичне заняття є одним з основних видів навчальних занять поряд із лекцією, лабораторним, семінарським, індивідуальним заняттям та консультацією.

Практичні заняття проводяться з більшості дисциплін нормативного та вибіркового циклу спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності». Курс «Регіональне краєзнавство» належить до блоку нормативних дисциплін. Загальний обсяг часу, відведеного на практичні заняття при вивченні курсу, відповідно до Навчального плану та Освітньо-професійної програми 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, становить 28 годин практичних занять (16 годин у 7-му та 12 години у 8-му семестрі), або 14 пар (8 пар у 7-му та 6 пар у 8-му семестрі) при загальній тривалості курсу 120 годин (по 60 годин у кожному семестрі) для студентів денної форми навчання (4 курс); а також 8 години практичних занять, або 4 пари (4 години на 3-му курсі у 6-му семестрі та 4 години на 4-му курсі у 7-му семестрі, або по 2 пари у кожному семестрі при загальній тривалості курсу 120 годин (30 годин у 6-му, 30 годин у 7-му та 60 годин у 8-му семестрі) для студентів заочної форми навчання (3 і 4 курси).

Практичні заняття включають проведення контролю знань, вмінь і навиків, постановку загальної проблеми (завдання) та її обговорення за участю студентів, розв'язання задач, контрольних завдань.

Практичні заняття проводяться зі студентами академічної групи в аудиторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання.

Перелік тем практичних занять визначає робоча програма навчальної дисципліни. Викладач, який проводить практичні заняття, за узгодженням з лектором розробляє методичне забезпечення: індивідуальні завдання, методичні прийоми розгляду окремих теоретичних положень або розв'язання практичних проблем (завдань), контрольні завдання (тести) тощо.

Практичні заняття допомагають студентам глибше засвоїти навчальний матеріал, отримати навички творчої роботи над першо-

джерелами і документами. Практичні знання з дисципліни «Регіональне краєзнавство» не тільки поглиблюють та закріплюють знання, але й розвивають ініціативу, творчу активність, озброюють майбутнього спеціаліста методами аналізу та логічних суджень.

До практичного заняття необхідно ретельно готуватися. Розпочинаючи підготовку до практичного заняття, слід прочитати відповідний матеріал у конспекті лекції. Перед тим як приступити до вивчення літератури, необхідно засвоїти основні питання плану практичного заняття. Знання питань допомагає при читанні швидко знаходити потрібний матеріал до кожного з них. Після цього приступити до роботи над літературними джерелами та джерелами Інтернету. Дуже важливим у цьому контексті є, власне, робота з літературою – підручниками, посібниками, монографіями та науковими статтями (які можуть бути як у паперовому, так і в електронному форматі), а не лише зі «знеособленими» джерелами Інтернету. Роботу слід розпочинати з ознайомлення з розділами основних підручників та посібників, щоби отримати уявлення про місце та значення проблеми, яка виноситься на практичне заняття, у курсі, що вивчається. Потім слід попрацювати з додатковою літературою, роблячи записи з рекомендованих творів. Записи мають першочергове значення при підготовці до практичних занять і самостійній роботі студента. При веденні записів студент повинен дотримуватися правил: прочитав – розібрався – зрозумів – записав.

Шукаючи вирішення проблеми, що виноситься на практичне заняття, Ви повинні прагнути не тільки отримати правильну відповідь, але й засвоїти загальний метод розв'язання подібних проблем.

На практичному занятті бажано, щоби кожний учасник був готовий до виступів за всіма зазначеними у плані питаннями, та проявляв активність при їх розгляді. Це допоможе краще засвоїти навчальний матеріал дисципліни «Регіональне краєзнавство». Виступ на занятті повинен будуватися вільно, переконливо та аргументовано. Цього можна досягти лише при ґрунтовному володінні матеріалом. Виступаючий повинен викласти власне відношення до того, про що він говорить, висловити свою власну думку і розуміння, обґрунтувати його та зробити правильні висновки. При цьому він може користуватися власними нотатками, конспектом лекцій, звертатися до рекомендованих праць та до матеріалів спостережень сучасного соціокультурного життя. Навколо такого виступу можуть

виникнути дискусії, до участі у яких повинен прагнути кожний студент, присутній на практичному занятті.

Не слід боятися помилитися у своєму виступі. На помилках вчаться. На заняттях недоречно сором'язливість. Студент, який, стигаючись колег по навчанню або викладача, вчасно не звертається за необхідними роз'ясненнями, робить велику помилку. Звісно, пізнати істину важливо самому, але й використання допомоги також не можна відкидати.

Беручи участь у глибокому та різносторонньому розгляді питання, важливо звернути увагу на те, що в процесі дискусії ще не було сказано взагалі, або підтримувати цікаву думку, висловлену попереднім виступаючим.

На завершення викладач, що керує проведенням практичного заняття підводить підсумки усіх виступів студентів. Все, що буде сказано викладачем, потрібно обов'язково відмітити у своїх конспектах та, якщо це буде потрібно, внести до них виправлення та доповнення.

Оцінки, які одержав студент на практичних заняттях вносять в журнал обліку міжсесійного контролю навчальної роботи студентів та враховують при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1 (2 години)

Теоретико-методологічні засади краєзнавства

Мета – набуття практичних знань з теоретико-методологічного розвитку краєзнавства.

Завдання:

1. Загальне поняття краєзнавства та його характерні риси.
2. Основні завдання краєзнавства як системи діяльності.
3. Місце та роль краєзнавства в соціокультурній сфері.

Література: 1-5, 9, 10, 21-23.

Практичне заняття 2 (2 години)

Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні

Мета – набуття практичних навичок і вмінь використання історичних чинників розвитку краєзнавства у практичній діяльності.

Завдання:

1. Періодизація формування та розвитку краєзнавства в Україні.
2. Перший етап розвитку краєзнавства.
3. Другий етап розвитку краєзнавства.
4. Третій і четвертий етап розвитку краєзнавства.
5. Краєзнавство незалежної України.

Література: 1-5, 11, 18, 21-23.

Практичне заняття 3 (2 години)

Методологія краєзнавчих досліджень

Мета – набуття практичних навичок і вмінь використання методології краєзнавчих досліджень.

Завдання:

1. Методи дослідження краєзнавства та їх класифікація.
2. Джерельна база краєзнавчих досліджень.
3. Форми розвитку краєзнавства.
4. Види краєзнавчого руху в Україні.

Література: 1-5, 11, 13, 21-23.

Практичне заняття 4 (2 години)

Джерела в краєзнавчих дослідженнях та їх характеристика

Мета – набуття практичних навичок і вмінь опрацювати джерела регіонального краєзнавства.

Завдання:

1. Роль джерел у краєзнавчих дослідженнях.
2. Особливості краєзнавчих джерел.
3. Писемні джерела краєзнавства.
4. Речові джерела краєзнавства.
5. Мовні джерела краєзнавства.

Література: 1-5, 10, 15, 21-23.

Практичне заняття 5 (2 години)
Довкілля як об'єкт краєзнавчих досліджень

Мета – набуття практичних навичок і вмінь поводження з довкіллям і використання його потенціалу у краєзнавчій діяльності.

Завдання:

1. Основні напрями дослідження природничого краєзнавства.
2. Роль у краєзнавстві природно-заповідного фонду.
3. Проблеми охорони природного середовища.
4. Екологічна історія.

Література: 1-5, 8, 21-23.

Практичне заняття 6 (2 години)
Дослідження історії краю в краєзнавстві

Мета – набуття практичних навичок і вмінь дослідження історії рідного краю у регіональному краєзнавстві.

Завдання:

1. Історичне краєзнавство.
2. Джерела історії краю.
3. Дослідження населених пунктів.
4. Видатні постаті у краєзнавчих дослідженнях.
5. Дослідження пам'яток історії та культури краю.

Література: 1-5, 13-15, 21-23.

Практичне заняття 7 (2 години)
Краєзнавча діяльність установ науки, освіти та культури

Мета – набуття знань практичних навичок краєзнавчої діяльності в установах науки, освіти і культури.

Завдання:

1. Роль науково-дослідних установ у краєзнавчій роботі.
2. Навчальні заклади і краєзнавство.
3. Краєзнавча діяльність бібліотек.
4. Роль архівів у краєзнавчих дослідженнях.

Література: 1-5, 11, 12, 21-23.

Практичне заняття 8 (2 години)
Розвиток краєзнавства в музейних закладах

Мета – набуття практичних навичок і вмінь використовувати краєзнавчий інструментарій при роботі у музейних закладах.

Завдання:

1. Краєзнавчий музей та його місце у краєзнавчій діяльності.
2. Класифікація українських музеїв.
3. Громадські музеї.
4. Екомuzeї та музеї під відкритим небом.

Література: 1-5, 18, 20, 21-23.

Практичне заняття 9 (2 години)
Краєзнавча робота в туристичних організаціях

Мета – набуття практичних навичок і знань щодо сутності краєзнавчої роботи у туристичних організаціях.

Завдання:

1. Розвиток краєзнавства та туризму.
2. Поняття туристичного краєзнавства.
3. Поняття туристичних ресурсів.
4. Комплексна оцінка туристичних ресурсів.

Література: 1-5, 6, 8, 21-23.

Практичне заняття 10 (2 години)
Краї України: загальна характеристика

Мета – набуття практичних навичок і вмінь виділяти краї України і надавати їм краєзнавчу характеристику.

Завдання:

1. Історія районування території України.
2. Туристичне районування України
3. Туристичні регіони.
4. Краєзнавче районування.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Практичне заняття 11 (2 години)
Київщина та Волинь, Поділля та Галичина

Мета – набуття практичних навичок і вмінь регіонального аналізу Київщини та Волині, Поділля та Галичини.

Завдання:

1. Краєзнавча характеристика Київщини.
2. Краєзнавча характеристика Волині.
3. Краєзнавча характеристика Поділля.
4. Краєзнавча характеристика Галичини.

Література: 1-5, 16, 19, 21-23.

Практичне заняття 12 (2 години)
Буковина та Закарпаття

Мета – набуття практичних навичок і вмінь регіонального аналізу Буковини та Закарпаття.

Завдання:

1. Краєзнавча характеристика Буковини.
2. Краєзнавча характеристика Закарпаття.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Практичне заняття 13 (2 години)
Чернігівщина, Полтавщина та Слобожанщина

Мета – набуття практичних навичок і вмінь регіонального аналізу Чернігівщини, Полтавщини та Слобожанщини.

Завдання:

1. Краєзнавча характеристика Чернігівщини.
2. Краєзнавча характеристика Полтавщини.
3. Краєзнавча характеристика Слобожанщини.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Практичне заняття 14 (2 години)

Донеччина та Запоріжжя, Причорномор'я та Бессарабія

Мета – набуття практичних навичок і вмінь регіонального аналізу Донеччини та Запоріжжя, Причорномор'я та Бессарабії.

Завдання:

1. Красназнавча характеристика Донеччини.
2. Красназнавча характеристика Запоріжжя.
3. Красназнавча характеристика Причорномор'я.
4. Красназнавча характеристика Бессарабії.

Література: 1-5, 19, 21-23.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Відповідно до пунктів 4.4 та 4.6 Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка від 21 червня 2018 року самостійна робота студента є однією з основних форм освітнього процесу та виступає основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Самостійна робота студента в ЛНУ ім. І.Франка включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, повинен становити не менше $1/3$ та не більше $2/3$ від загального обсягу навчального часу відведеного для вивчення дисципліни «Регіональне краєзнавство». Підходи щодо визначення співвідношення обсягу аудиторного часу та самостійної роботи студентів визначається специфікою цієї навчальної дисципліни, її приналежністю до блоку нормативних дисциплін, згідно Навчального плану та Освітньо-професійної програми 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Відповідно до цього загальний обсяг часу, відведеного на самостійну роботу студентів при вивченні цієї навчальної дисципліни становить 64 години (28 годин у 7-му та 36 годин у 8-му семестрі), при загальній тривалості курсу 120 годин (60 годин кожного семестру) для студентів денної форми навчання (4 курс); а також 100 години (20 годин у 6-му, 20 годин у 7-му та 60 годин у 8-му семестрі), при загальній тривалості курсу 120 годин (30 годин у 6-му, 30 годин у 7-му та 60 годин у 8-му семестрі) для студентів заочної форми навчання (3 і 4 курс).

Самостійна робота студента – це самостійна діяльність студента, яку викладач планує разом із студентом, але виконує її студент самостійно, без прямої участі викладача, проте за його завданнями та під методичним керівництвом і контролем.

Важливу роль у самостійному вивченні навчальної дисципліни відіграють раціональні засоби організації діяльності: методи самостійної роботи, умови праці, режим дня, техніка праці, наявність відповідної комп'ютерної техніки та доступу до Інтернету тощо.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Регіональне краєзнавство» використовуються такі види самостійної роботи студента:

– самостійне вивчення теоретичних і практичних тем;

- самостійна робота із літературою та Інтернет-джерелами з метою кращого засвоєння змісту програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка вибіркового завдання на базі огляду наукових публікацій та розробка пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною темою;
- підготовка наукових та інформаційних повідомлень, презентацій та рефератів.

Завершуються ці види самостійної роботи презентацією і захистом результатів виконання навчально-дослідного завдання на практичному занятті.

Важливою складовою самостійної роботи є також опрацювання лекцій, що передбачає виділення головних положень у лекційному матеріалі, засвоєння ключових моментів кожної лекції. Ведення конспекту лекції не передбачає дослівного запису за викладачем, а потребує фіксування своїми словами найсуттєвіших положень доповіді. Рекомендуємо при оформленні конспекту лекції залишати широкі поля, на яких можна буде робити помітки під час самостійного опрацювання літератури за темою лекції.

Для кращого засвоєння лекційного матеріалу слід ретельно готуватися до кожної наступної теми. Цей процес передбачає систематичне опрацювання матеріалу попередньої лекції, вивчення рекомендованої літератури, повторення основних положень вже пройденого матеріалу. В разі пропуску лекції, матеріал її теми слід законспектувати і опрацювати самостійно, а в разі виникнення незрозумілих питань звернутися до викладача, який проводить онлайн консультації згідно силабусу навчальної дисципліни.

Кожен із зазначених видів діяльності потребує від студентів самостійної наполегливої праці. Насамперед потрібно, щоб кожен студент у процесі самостійного навчання дотримувався гігієни розумової праці. Тому слід розуміти механізми розумової праці, причини появи втоми, шляхи підвищення працездатності, а також важливість режиму харчування, організації відпочинку та ін. Для цього викладач організовує та проводить настановне заняття, в тому числі – зі студентами заочної форми навчання. На цьому занятті до студентів доводиться, що добовий ритм організму людини визначається низкою фізіологічних функцій, які постійно змінюються в години активної діяльності, відпочинку та сну. А отже, важливу роль в оптимальній організації самостійної роботи студентів денної і за-

очної форм навчання відіграє дотримання оптимального режиму дня.

Головна мета самостійної роботи студента – закріпити, поглибити та розширити набуті під час аудиторної роботи знання, вміння та навички, крім цього її ціллю є засвоєння нового матеріалу, вивчення якого відбувається без безпосередньої участі викладача, але під його дистанційним керівництвом.

Зміст самостійної роботи студента полягає в науково обґрунтованій системі дидактично та методично оформленого навчального матеріалу і визначається з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки фахівців, яку відображено в Освітньо-професійній програмі 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищою освіти та Робочому навчальному плані. Зміст самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Регіональне краєзнавство» визначається також робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Під час самостійної роботи студент: засвоює теоретичний матеріал з навчальної дисципліни, що вивчається (засвоєння лекційного курсу, а також окремих його розділів, тем, положень і т. д.); закріплює знання теоретичного матеріалу, використовуючи необхідний інструментарій практичним шляхом (розв'язання задач, виконання розрахунково-графічних робіт, виконання контрольних робіт, тестів для самоперевірки); застосовує отримані знання і практичні навички для аналізу ситуацій і вироблення правильного рішення (підготовка до групової дискусії, підготовча робота в рамках ділової гри, письмовий аналіз конкретної ситуації, розробка мистецьких проєктів тощо); застосовує отримані знання та вміння для формування власної позиції, концепції, моделі (написання курсової роботи, наукової доповіді, статті, тез на конференцію тощо).

Умовно самостійну роботу студентів можна розділити на базову і додаткову. Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Базова самостійна робота студентів може включати такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук (підбір) і огляд літератури й електронних джерел інформації з індивідуально заданої проблеми навчального курсу; ви-

конання домашніх завдань; переклад текстів з іноземних мов; самостійна творча робота (вивчення творів мистецтва, створення творів образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та дизайну); вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; підготовка до практичних занять; підготовка до написання контрольних робіт, складанні тестів та інших форм поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики навчальної дисципліни. Вона включає такі види робіт: науково-дослідницька робота, участь у наукових студентських конференціях, турнірах, семінарах і олімпіадах; аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми; аналіз статистичних і фактичних матеріалів за заданою темою, проведення розрахунків, складання схем і побудова моделей на основі статистичних матеріалів; проведення соціологічних, маркетингових та інших статистичних досліджень у позааудиторний час; написання реферату, есе за заданою проблематикою; написання творів, газетних статей, розробка сценаріїв; підготовка рецензії на наукову статтю; бібліографічний огляд літератури за заданою проблематикою; розробка мультимедійної презентації; виконання індивідуальних графічних завдань; оформлення карт, таблиць і схем; підготовка термінологічних словників.

Самостійна робота студента забезпечується: інформаційними ресурсами (довідники, підручники, навчальні посібники, банки індивідуальних завдань тощо); бібліотечними приміщеннями і ресурсами, навчальними кабінетами, комп'ютерними класами тощо; методичними матеріалами (вказівки, рекомендації і т.п.); матеріалами для здійснення контролю (екзаменаційні білети, контрольні завдання, тести і т.п.); консультаціями з боку викладача; можливістю публічного обговорення теоретичних або практичних результатів, отриманих студентом самостійно (диспути, круглі столи, наукові семінари, конференції).

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни, а саме: програмами з усіх навчальних дисциплін; програмами усіх видів практик; підручниками, навчальними посібниками, іншою навчально-методичною літературою; науковою, фаховою монографічною і періодичною літературою; ін-

структивно-методичними матеріалами, вказівками та завданнями до практичних занять; методичними вказівками до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань; методичними рекомендаціями до виконання курсових робіт; переліками тестових питань.

Самостійна робота студента повинна бути конкретною за своєю спрямованістю і супроводжується контролем та оцінкою її результатів. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Контроль самостійної роботи і оцінка її результатів включає: самоконтроль і самооцінку студента; контроль і оцінку з боку викладача, кафедри, деканату, ректорату, державних екзаменаційних комісій. Основними формами контролю самостійної роботи є: тестування; проведення контрольних робіт; письмові чи усні опитування студентів; перевірка домашніх, індивідуальних та творчих завдань; захист реферату; захист курсової роботи; проведення екзамену.

Питання, які виникають у студентів стосовно виконання завдань самостійної роботи, вирішуються на консультаціях, які проводяться як офлайн так і онлайн, згідно з графіками, затвердженими кафедрою соціокультурного менеджменту.

Всі завдання самостійної роботи є обов'язковим до виконання кожним студентом, виконуються у встановлені терміни та передбачають відповідні форми звітності (виступи на практичному занятті, підготовка есе, рефератів та презентацій), які оцінюються викладачем в процесі поточного оцінювання. Результативність виконання конкретних завдань для самостійної роботи студента оцінюється в балах, кількість яких може бути різною для різних типів завдань і визначається в межах кафедри соціокультурного менеджменту. Оцінки проставляються журнал обліку міжсесійного контролю (паперовий та електронний).

Повний перелік завдань для самостійної та індивідуальної роботи, система їх оцінювання, терміни та умови виконання доводяться до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Теоретико-методологічні засади краєзнавства

4 години

1. Ознайомитися з силабусом курсу.
2. Опрацювати методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з курсу «Регіональне краєзнавство».
3. Міждисциплінарний характер краєзнавства.

Література: 1-5, 9, 10, 21-23.

Тема 2. Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні

3 години

1. Розвиток краєзнавства в УРСР у другій половині ХХ ст.
2. Наукові школи сучасного українського краєзнавства.
3. Наукові центри (науково-дослідні установи, заклади вищої освіти (ЗВО), факультети, кафедри), що займаються проблематикою краєзнавства в Україні.

Література: 1-5, 11, 18, 21-23.

Тема 3. Методологія краєзнавчих досліджень

3 години

1. Методологічний базис краєзнавчих досліджень.
2. Сучасні наукові підходи у краєзнавстві.
3. Парадигма сучасного регіонального краєзнавства.

Література: 1-5, 11, 13, 21-23.

Тема 4. Джерела в краєзнавчих дослідженнях та їх характеристика

4 години

1. Методи типологізації краєзнавчих джерел.
2. Роль інформаційних технологій в опрацюванні краєзнавчих джерел.

3. Наукові основи роботи з краєзнавчими джерелами.
4. Проблема класифікації краєзнавчих джерел.

Література: 1-5, 10, 15, 21-23.

Тема 5. Довкілля як об'єкт краєзнавчих досліджень

3 години

1. Екологізація краєзнавства.
2. Наукові засади дослідження природного середовища.
3. Правові засади охорони довкілля.

Література: 1-5, 8, 21-23.

Тема 6. Дослідження історії краю в краєзнавстві

4 години

1. Поняття та методологія історичного краєзнавства.
2. Проблеми охорони пам'яток історії та культури в Україні.
3. Розвиток історичного краєзнавства (локальної історії) за кордоном.
4. Наукові школи історичного краєзнавства.

Література: 1-5, 13-15, 21-23.

Тема 7. Краєзнавча діяльність установ науки, освіти та культури

4 години

1. Краєзнавчі інституції.
2. Наукові школи краєзнавчих досліджень в Україні.
3. Проблеми та перспективи розвитку краєзнавства у навчальних закладах.
4. Культурні організації та краєзнавство.

Література: 1-5, 11, 12, 21-23.

Тема 8. Розвиток краєзнавства в музейних закладах

3 години

1. Зміст та сутність рекламної діяльності музейних закладів.
2. Історія розвитку краєзнавчих музеїв в Україні.
3. Сучасні трансформації функцій музеїв.

Література: 1-5, 18, 20, 21-23.

Тема 9. Краєзнавча робота в туристичних організаціях

6 годин

1. Туристичні ресурси та туристичний потенціал територій.
2. Теоретико-методологічні засади дослідження туризму.
3. Туристичне районування території України.
4. Вплив процесів децентралізації на розвиток туризму.
5. Проблеми розвитку внутрішнього туризму в Україні.

Література: 1-5, 6, 8, 21-23.

Тема 10. Краї України: загальна характеристика

6 годин

1. Особливості сучасного районування та регіоналізації України.
2. Основні наукові школи районування та регіоналізації України.
3. Теоретико-методологічні засади районування.
4. Теоретико-методологічні засади регіоналізації.
5. Проблеми та небезпеки регіоналізації території держави.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Тема 11. Київщина та Волинь, Поділля та Галичина

6 годин

1. Історія Київщини, Волині, Поділля та Галичини.

2. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Київщини.
3. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Волині.
4. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Поділля.
5. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Галичини.

Література: 1-5, 16, 19, 21-23.

Тема 12. Буковина та Закарпаття

6 годин

1. Історія Буковини та Закарпаття.
2. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Буковини.
3. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Закарпаття.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Тема 13. Чернігівщина, Полтавщина та Слобожанщина

6 годин

1. Історія Чернігівщини, Полтавщини та Слобожанщини.
2. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Чернігівщини.
3. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Полтавщини.
4. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Слобожанщини.

Література: 1-5, 19, 21-23.

Тема 14. Донеччина та Запоріжжя, Причорномор'я та Бессарабія

6 годин

1. Історія Причорноморського краю, Донеччини, Запоріжжя та Бессарабії.
2. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Донеччини.
3. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Причорномор'я.
4. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Запоріжжя.
5. Регіональний аналіз культурно-економічного розвитку Бессарабії.

Література: 1-5, 19, 21-23.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Основи краєзнавства : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. Ред. О. П. Реєнта. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 276 с.
2. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства : навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2019. 256 с.
3. Демиденко О. Я., Іванова О. М., Кузнєцова В. І. Основи краєзнавства. К., 2001. 254 с.
4. Чеховська Я. Я., Сіренко Р. Р. Основи краєзнавчо-туристичної діяльності : навчальний посібник. Львів : ЛНУ, 2007. 172 с.
5. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство : крок у нове тисячоліття. К. : Інститут історії України НАН України, 2000. 270 с.

Додаткова

6. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2007. 352 с. URL: https://tourlib.net/books_ukr/pankova.htm.
7. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник. К. : Кондор, 2011. 338 с.
8. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2011. 462 с.
9. Голубко В. Є., Середняк А. В., Генєга Р. Я. та ін. Історичне краєзнавство. Напрями та методи історико-краєзнавчих досліджень : курс лекцій. Львів, 2011. 304 с.
10. Костиця М. Ю. Наукові засади національного географічного краєзнавства. Краєзнавство. 2009. № 1-2. С. 39-45.
11. Кремень В. Вітчизняне краєзнавство : стратегічні орієнтири сучасної світової парадигми. Краєзнавство. 2011. № 3. С. 10-15.
12. Реєнт О. П. Соціогуманітарний вимір сучасного краєзнавства. Перечитуючи написане. К., 2005. 236 с.
13. Тронько П. Т. Національне краєзнавство незалежної України : досвід та перспективи. Краєзнавство. 2006. №1-4. С. 7-11.
14. Уривалкін О. М. Історичне краєзнавство : навчальний посібник К., 2008. 293 с. URL: http://megalib.com.ua/book/48_Istorichne_kraeznavstvo.html.

15. Серкіз Я. Історичне краєзнавство : навчальний посібник. Львів, 1995. 120 с.
16. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ-ХХ ст. Кам'янець-Подільський, 1993. 480 с.
17. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волині. Луцьк : Вежа, 2003. Кн. 1. 238 с.; Кн. 2. 214 с.
18. Дем'янчук Г. С., Дем'янчук А. Г. Українське краєзнавство : сторінки історії. : Просвіта, 2006. 296 с.
19. Костриця М. Ю. Географічне краєзнавство України : теоретико-методологічні засади, історія, практика. Житомир, 2007. 256 с.
20. Прищепя Б. А., Прищепя О. П. Історичне краєзнавство Волині : навчальний посібник. Рівне : ПП ДМ, 2008. 352 с.

Інтернет-джерела

21. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
22. Львівська національна наукова бібліотека України імені В.Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua>.
23. Наукова бібліотека ЛНУ імені Івана Франка. URL: <https://lnulibrary.lviv.ua>.
24. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
25. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua>.
26. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
27. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua>.
28. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
29. Інститут історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/uk>.
30. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України». URL: <http://www.ird.gov.ua>.
31. Асоціація культурних індустрій. URL: <http://culture.in.ua>.
32. Національна спілка краєзнавців України. URL: <http://nsku.org.ua>.
33. Науковий журнал "Краєзнавство". URL: http://nsku.org.ua/?page_id=5603.

34. Краєзнавство. Географія. Туризм : Газета для вчителів географії. URL: <https://www.facebook.com/geography.ua>.
35. Все про туризм. Туристична бібліотека. URL: <https://tourlib.net>.

Навчально-методичне видання

Максим Віталійович Максимчук
Наталія Романівна Данилиха

РЕГІОНАЛЬНЕ КРАЄЗНАВСТВО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять і самостійної роботи
для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Редагування,
комп'ютерна верстка

Анастасія Шестопалова

Виготовлювач і видавець
Факультет культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка
вул. Валова, 18, м. Львів, 79008, Україна